Poštnina plačana v gotovini
Spedizione in abbonamento postale

Prezzo - Cena Lir 0.50

Slovenski dom

Štev. 95 — V Ljubljani, v sredo, 28. aprila 1943-XXI — Leto VIII.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujega izvora: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione Amministrazione: Kopitarjeva 6, Lubiana.

Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A., Milano.

Bollettino n. 1067

Continua la tenace resistenza sul fronte tunisino

Il Quartiere Generale delle FF. AA. comunica in data 27 aprile 1943-XXI il seguente bollettino di guerra No 1067:

Il nemico ha continuata, con poderose forze di fanteria e corazzate, la sua offensiva nel settore occidentale tunisino: tutti gli attacchi si sono infranti con gravi perdite in uomini e carri armati, contro la tenacissima resistenza delle truppe italiane e germaniche passate in più punti al contrattacco.

L'aviazione dell'Asse è ripetutamente intervenuta in appoggio ai reparti terrestri bombardando concentramenti di autocolonne e di mezzi blindati, distruggendo e danneggiando numerosi carri armati.

Nel pomeriggio di ieri quadrimotori »Liberator« hanno sganciato bombe e compiuto azioni di mitragliamento sulla città di Grosseto cagionando danni notevoli a fabbricati civili tra i quali l'ospedale della Croce Rossa e l'asilo infantile. Due velivoli sono stati abbattuti dalle batterie della difesa.

Plurimotori nemici effettuavano pure incursioni su S. Antioco (Cagliari), Augusta, Bari e Trani.

Le artiglierie contro-aeree facevano precipitare tre bombardieri, uno a S. Antioco, uno a Augusta e uno nell'abitato di Bari.

NOTA AL BOLLETTINO No 1067:

Le vittime tra la popolazione, per le incursioni nemiche riportate nel bollettino odierno, ascendano a: 74 morti e 177 feriti a Grosseto; 10 morti e 12 seriti finora accertati a Trani; 10 morti e 16 feriti complessivamente nella località di Augusta, S. Antioco e Bari.

Quelle causate dall'azione aerea sulla regione di Cagliari, segnalata nel bollettino 1066, si limitano a 18 feriti.

Vojno poročilo št. 1067

Zagrizeni odpor se nadaljuje na tunizijskem bojišču

Italijansko uradno vojno poročilo št. 1067 pravi:

Nasprotnik je z močnimi pehotnimi in oklepnimi silami nadaljeval z ofenzivo na zahodnem tunizijskem bojišču. Vsi napadi so s hudimi izgubami v ljudeh in oklepnih vozeh spodleteli ob kar se da zagrizenem odporu italijanskih in nemških čet, ki so na več krajih prešle v protinapad.

Osno letalstvo je večkrat nastopilo v podporo oddelkom na kopnem, bombardiralo zbirališča avtomobilskih kolon in oklepnih vozil ter uničilo in poškodovalo številne tanke.

Včeraj popoldne so štirimotorniki vrste »Liberator« metali bombe ter s strojnicami obstreljevali mesto Groseto in povzročili znatno škodo na civilnih poslopjih, med drugim na bolnišnici Rdečega križa ter otroškem zavetišču. Obrambne baterije so zbile 2 letali.

Nasprotnikovi večmotorniki so prileteli tudi na S. Antioco (Cagliari), Avgusto, Bari in Trani. Protiletalsko topništvo je sklatilo 3 bombnike, enega pri S. Antiocu, enega v Avgusti ter enega v stanovanjskih predelih Barija.

Pripomba k vojnemu poročilu št. 1067. — Žrtve med prebivalstvom, ki so jih povzročili nasprotnikovi letalski napadi, omenjeni v današnjem vojnem poročilu, znašajo 74 mrtvih ter 177 ranjenih v Grosettu, 10 mrtvih in 12 ranjenih v Traniju, kakor je doslej ugotovljeno, ter vsega 10 mrtvih in 16 ranjenih v krajih Avgusta, S. Antioco in Bari. Žrtve, povzročene po letalskem napadu na cagliarsko pokrajino, o katerem govori vojno poročilo št. 1066, se omejujejo na 18 ranjenih.

Tudi drugi napad na tuniško bojno črto propadel

Italijanski diviziji »Pistoia« in »Trieste« sta se posebno odlikovali v hudih obrambnih bojih - V 6 dneh je bilo uničenih 193 oklepnikov Zavezniki so imeli zelo krvave izgube

Hitlerjev glavni stan, 28. aprila. Nemško vrhovno poveljstvo je včeraj objavilo tole uradno vojno poročilo:

Z vzhodnega bojišča poročajo o obojestranskem delovanju oglednih in napadalnih oddelkov.

Tudi drugi naval angleško-ameriškega velikega napada **proti tuniški bojni črti** se je izjalovil ob obrambni volji nemško-italijanskih čet. Včeraj je sovražnik izvedel samo še posamič hude sunke in napade, ki pa so bili deloma v protisunkih zavrnjeni. V tem času od 20. do 26. aprila so oddelki vojske in letalstva uničili ali onesposobili za premikanje 193 sovražnih oklepnikov. Krvave izgube sovražnika so hude.

V težkih obrambnih bojih sta se posebno izkazali italijan. diviziji »Pistoia« in »Trieste«. V zvestem tovarištvu s tamkaj bojujočimi se nemškimi oddelki sta krvavo zavrnili številne, z veliko premočjo izvedene sovražne napade.

Angleški bombniki so napadli preteklo noč nekatere kraje v zahodni Nemčiji, med njimi mesta **Duisburg, Oberhausen** in **Mühlheim**. Zadeti so bili stanovanjski okraji, bolnišnice in druga javna poslopja. Prebivalstvo je imelo izgube. Sestreljenih je bilo najmanj 16 letal.

Potek zmagovitega nastopa letalskih torpednikov pred obalo Cirenajke

Oporišče na vzhodnem Sredozemlju, 28. aprila. s. Posebni dopisnik agencije Stefani poroča: Letalsko torpediranje dveh nasprotnikovih ladij, ki sta imeli 8000 ter 5000 ton, navedeno v vojnem poročilu št. 1066, je izvedel oddelek torpednikov, ki so bili razmeščeni na tem oporišču. Zmagoviti nastop, ki je veljal nasprotnika 13.000 ton, ki so zatrdno izgubljene, se je odigral v prvih jutranjih urah na Veliko noč in sicer na morju med Benghasijem in Apollonijo čisto blizu obale, koder je angleška ladijska spremljava zaradi večje varnosti močno zavarovana plula proti Benghasiju. Navzlic neugodnemu času in mraku, ki sta odsvetovala iskanje sovražnikovih ladij, so torpedniki sredi noči odleteli s trdnim sklepom, da bodo s tem nastopom proslavili tretjo vojno Veliko noč. Okrog štirih zjutraj so torpedniki zmagovito prestali odpor spremljevalnih ladij in lovcev, ki so bili poklicani na pomoč z bližnje obale in so skoro istočasno odvrgli torpede, nato se pa v redu vrnili na oporišče. Piloti, ki so dosegli ta uspeh, so vrhunski strokovnjaki, ki so na istih morskih predelih izvedli že nešteto najsijajnejših nastopov proti nasprotnikovemu brodovju.

Premoč nemškega letalstva na vzhodnem bojišču

Berlin, 28. aprila. s. Tudi za Veliko noč so bili na raznih odsekih vzhodnega bojišča le krajevni boji. Spopadi večjega obsega so se v nedeljo razvijali samo na severozahodnem delu Kavkaza. Zelo živahno pa je bilo delovanje obojestranskega letalstva, zlasti med Donom in Kubanom. Obe strani sta uporabili velike množine bombnikov in lovcev. Tudi to je novo znamenje o bližnji obnovi nastopov.

Bilo bi odveč omenjati, da je povsod pobuda na strani nemškega letalstva in da se vsak sovjetski poskus za prevzem pobude zaključi z uničenjem sovjetskih sil, tudi tedaj, kadar so številčno močnejše. Sovjetske eskadre, ki so bile poslane v borbo, da prestrežejo nemška letala, so bile zdesetkane. Samo na južnem odseku je bilo uničenih kakih 30 letal.

Morda si je Moskva prav zaradi tega začela izmišljati zmage nad nemškim letalstvom. Pri tem pa je zanimivo, kakor poudarja »National Zeitung«, da je preteklo soboto objavila »Rdeča zvezda«, organ sovjetskih oboroženih sil, uvodnik, v katerem je bilo čitati med drugim tudi tole: »Ni dvoma, da je nemško letalstvo še vedno zelo mogočno, čeprav je zaposleno tudi na zapadu in v Sredozemlju. V sadnjem času je celo opaziti naraščanje ofenzivnih akcij proti vojaškim ciljem, ki so nekaj sto kilometrov oddaljeni od bojišča. Ta življenjska sila sovražnega letalstva nikakor ne more podžigati utvar; nasprotno, sili nas k misli, da bo bitka še zelo težka. O vidni razbremenitvi, ki naj bi nastopila zaradi zavezniške ofenzive, še ni mogoče govoriti.«

Te besede, pripominja nemški list, so zelo jasne, kakor so zelo jasne tudi obdolžitve na naslov Anglosasov. Oboje pa ni preveč v skladu s tem, kar je hotel včeraj sovjetski informacijski urad dati razumeti glede izgub nemškega letalstva med zimsko bitko. Očitno je, da hočejo propagandisti Kremlja dokazati, česar nihče ne more verjeti, niti v anglosaškem taboru, da namreč sovjetska zimska ofenziva v operacijskem pogledu ni pomenila neuspeha. (Popolo di Trieste).

Izjave novega japonskega poslanika v Rimu

Rim, 28. aprila. s. Včeraj zjutraj je prispel v Rim novi japonski veleposlanik pri Kvirinalu Sinrohuro Hipaka. Na postaji so ga sprejeli šef kabineta zunanjega ministrstva Babusci Rizzo, šef ceremonijela Pellatti Ricci, generalni ravnatelj prekooceanskih poslov Brunas, japonski odpravnik poslov Kase, japonski veleposlanik pri sv. Stolici Harada, poslanik Mandžukua, vojaški ter pomorski pribočnik in celotno osebje japonskega veleposlaništva, predsednik društva prijateljev Japoncev Aloisi, poslanik Auriti, rimski dopisniki japonskih listov, direktor revije »Yamato« in člani japonske kolonije v Rimu. Vlak je prispel na postajo Termini ob 10.22. Ko se je na vlaku pokazal japonski zastopnik, se je takoj pozdravil z zastopniki italijanskih oblasti, nato pa je sprejel poklone japonskih oblasti. Novi japonski poslanik se je nato na kratko pomudil z zastopnikom agencije Stefani in mu je izročil sledeči pozdrav za italijanski narod: »Izredno srečen sem, da se nahajam v Italiji, v tem večnem Rimu, kot poslanik pri italijanskem kraljevskem in cesarskem dvoru. Ginjen nad čudovito lepoto vaše neprimerljive zemlje, ki ji je obnoviteljski in jasen duh vašega Duceja vtisnil neizbrisen pečat, ki ji daje karakteristiko prvega reda, sem često obiskal vaša mesta kot turist in zlasti kot občudovalec, ko sem bil v Franciji in Švici. Prispel sem v Italijo s trdnim namenom še bolj okrepiti vezi, ki družijo naši dve državi, boreči se druga ob drugi navzlic razdalji, ki ju loči, z nezlomljivo vero, da morata v tej vojni, vsiljeni jima od skupnih sovražnikov, doseči neizogibno zmago, ki mora vsem pomagati do miru, pravice in enakega blagostanja. Prepričan sem, da bom pri izpolnjevanju te naloge posvetil vso svojo dobro voljo tesnemu in prijateljskemu sodelovanju z vsemi Italijani, da bi skupna pomoč in medsebojno razumevanje pomnožilo našo moč za skupno borbo. Japonska in Italija bosta z Nemčijo in drugimi narodi trojne zveze tvorili vedno močan blok, ki bo uničil ambiciozne načrte tistih, kateri so hoteli z gospodarsko in vojaško obkolitvijo stisniti in zadušiti naše mlade in delovne narode, ki imajo neodvzemljivo pravico do pravičnega življenja. Vse nas navdaja trdna vera v zmago in skupni napori nam bodo vsekakor zagotovili naš triumf.«

Pretrgane diplomatske vezi med Sovjetsko Rusijo in Poljaki kažejo globoko nesoglasje med Sovjeti in zavezniki, pišejo madžarski listi. Način, kako so Sovjeti pretrgali zveze, zadeva tudi Anglijo, kajti Rusija v svojih imperialističnih težnjah zapostavlja angleške težnje glede držav, ki so pod njenim okriljem.

Vedno večji obseg spora med Poljaki in Sovjeti

Stockholm, 28. aprila. s. Kaže, da rusko-poljski spor zavzema vedno večji razmah, če sodimo po poročilih, ki so snoči prišla iz Londona. Spričo dejstva, da se je obzorje stemnilo, je Eden pohitel, da si zagotovi vsa pooblastila in v zadnjem trenutku poskusi ta spor poravnati.

Že včeraj so v angleškem zunanjem ministrstvu pričakovali obisk sovjetskega veleposlanika Majskega ter poljskega ministrskega predsednika Sikorskega. Položaj ne kaže drugega izhoda, kakor da se postavi takoj nova poljska vlada, ki naj bi se pobotala s katynskimi morilci, da ne bi povzročala nadaljnjih težav Sovjetom prijazni politiki Anglije.

Eden od pogojev za sestavo nove poljske vlade je ta, da bi nova vlada spet začela stike z Rusijo ter se pokazala pripravljeno skleniti sporazum glede ozemeljskih vprašanj na temelju bolj nepristranskih in stvarnejših pogojev. Sedanja poljska vlada je imela včeraj izredno sejo, da bi pretehtala položaj.

Vsi angleški časopisi brez izjeme izdajajo svoje nezadovoljstvo nad tem porazom, ki ga označujejo kot »zmago osne propagande«. To pomeni še jasnejše priznanje, kakor pa je bilo tisto, pri katerem je svoj čas vztrajal tisk osnih držav, namreč, da so odnošaje med zavezniki skalile malodušnost, neodinost in notranje razprtije, ki bi prej ali slej prišle do izraza. To krizo označujejo v Londonu kot zelo važen spor, ki grozi roditi ne samo politične, temveč tudi vojaške posledice. Zato si z uradne strani prizadevajo, da bi stanje zasukali v korist enega od obeh taborov, ker se boje, da se že tako in tako napeti položaj ne bi še bolj zaostril. Pripominjajo pa, da rusko-poljski spor povzroča dosti večjo zaskrbljenost, kakor pa jo je na primer položaj, ki je nastal po Giraud-De Gaulleovem sporu.

Na splošno kaže, da Velika Britanija nagiba v tem sporu bolj na stran Sovjetov, ker se drži načela, da ima močnejši vedno prav. Na račun Poljakov padajo očitki, da imajo premalo čuta za sodelovanje. Vendar pa ne manjka znamenj o nekakem razburjenju nad Sovjetsko zvezo spričo dejstva, ker je hudo kršila diplomatske odnošaje s Poljsko, ne da bi bila prej obvestila o tem svoje zaveznike na Zahodu.

In res so včeraj angleški listi protestirali nad to brezobzirnostjo Sovjetske zveze, brezobzirnostjo, ki sicer ni prva, kar jih je svet videl.

»Daily Mail« piše na primer: »Globoko je treba obžalovati vedenje sovjetske vlade in tako sodi ne samo angleška vlada, temveč tudi vse zavezniške vlade, ki so zastopane v Londonu.«

Posebno mučna pa je ugotovitev britanskega tiska, da je do rusko-poljskega spora prišlo vprav dan po tistem, ko je Beneš po radiu povedal, da »Češkoslovaška močno zaupa v vzajemnost in popoln sporazum med Rusijo in Veliko Britanijo.«

Čestitke ob četrti obletnici albanske fašistične stranke

Rim, 28. aprila. s. Ob četrti obletnici ustanovitve albanskega fašija je poslal predsednik albanske vlade in notranji minister Melik Bušati tajniku stranke Carlu Scorzu naslednjo brzojavko: »Ob četrti obletnici ustanovitve albanskih bojnih fašijev Vam želim, ekscelenca, potrditi izraze bratskih čustev do italijanskega fašizma in vam zagotoviti, da se bo albanski fašjo vztrajno bojeval za dosego ciljev, ki jih je Duce postavil veliki Albaniji.«

Tajnik stranke je odgovoril takole: »Izrazi živega tovarištva, ki ste jih po meni sporočili vsem črnim srajcam, borečim se na vseh bojiščih za dosego zmage, pomenijo čisti odmev čuta za skupnost, ki združuje Albanijo s fašistično Italijo. Z enakimi čustvi Vam vračam voščila ob četrti obletnici ustanovitve albanske fašistične stranke.«

Nasprotnikova izjava o hrabrosti osnih čet v Tuniziji

Rim, 28. aprila. s. Nov dokaz za železno vedenje osnih čet v Tuniziji dajejo besede vojaškega glasnika pri angleško-ameriškem vrhovnem poveljstvu. Ta pravi o bitki v Tuniziji takole: »Boj je krvav, silovit, zagrizen in divji. Izjavo tega vojaškega glasnika je dobila in razširila agencija Reuter.

Stockholm, 27. aprila. AS. Angleški vojni dopisniki pri osmi armadi govore v svojih zadnjih popisih tuniške borbe o pravi in pravcati mori. Osni vojaki se bore kakor levi, mož ob možu, z bodali in bajoneti. Izgube osme armade so postale velike in mnogi častniki so zagotavljali, da v vsem svojem poklicu še nieo prisostvovali tako zagrizenim borbam. Naši vojaki — tako so rekli — so izgubili nekaj svojih najpriljubljenejših poveljnikov in to jih je čisto zmedlo. Zdi se, da Italijani in Nemci nočejo popustiti niti za ped in so pripravljeni raje umreti kakor pa umakniti se. Zagnali so se proti nam v besnem viku, metajoč bombe, ki so pokale z vseh strani in streljajoč s strojnicami.

V Londonu si ne upajo prerokovati o bodočem razvoju dogodkov v Tunisu. Ne govore več o morebitnem afriškem Dunkerqueu za osne čete. Tudi ni več ničesar slišati o bliskoviti vojni. Vsi vojaški londonski krogi presojajo položaj z veliko rezervo in smatrajo, da bo mogoče uspeti le takrat, ko bo mogla osma armada spraviti na bojišče svoje tanke, kar je za zdaj malo verjetno. Tunis je bil spet dobra šola za zaveznike, ki so na lastni koži spoznali, da ne smejo podcenjevati osnil sil.

Junaško delo nemških bolničark Rdečega križa

Berlin, 28. aprila. s. V znatni razdalji od zaledja, kjer opravljajo svoje delo nemške bolničarke Rdečega križa, je tik za bojno črto na delu enajst nemških prostovoljk, ki pomagajo četam na pohodu proti bojišču ali vračajočim se vojakom na odseku južno od Leningrada. Zaradi nenavadno težkih okolnosti, v katerih te strežnice Rdečega križa opravljajo svojo službo, so jih postavili za zgled vsem bolničarkam, ki se pod znakom Rdečega križa žrtvujejo za bojujoče se čete.

Skozi omenjeno postajališče pride dnevno okrog 1200 mož, vrh tega pa teh enajst zastopnic Rdečega križa poleg vsega drugega dela skuha vsak mesec 36.000 litrov vojaške hrane in 45.000 litrov kave.

Obisk madžarskega trgovinskega ministra v Bolgariji

Sofija, 28. aprila. s. Po treh dneh uradnega obiska v Bolgariji je madžarski trgovinski minister Zsindely včeraj zapustil Sofijo. Pred odhodom je madžarski gost dal časnikarjem nekaj izjav in izrekel prepričanje, da bo bolgarsko-madžarsko prijateljstvo v bodočem stalnem razvoju vedno pomembnejše, pa ne le za obe državi, pač pa tudi za vso novo Evropo. Minister je zaključil izjavo z zatrdilom, da Madžarska dela in se bori z nezlomljivo vero v končno zmago ob strani svojih velikih zaveznikov osi. Popoldne je kralj Boris sprejel ministra Zsindelyja. Pridržal ga je poldrugo uro v prisrčnem razgovoru.

Vesti 28. aprila

Madžarsko trgovinsko zastopstvo je odpotovalo v Bern na trgovinska pogajanja s Švico.

V Budimpešti bodo odprli propagandno razstavo slik z vzhodnega bojišča, ki prikazujejo sodelovanje madžarskih čet v boju proti boljševizmu.

V Kairu je umrl 30-letni vojvoda Connaughtski, ki je služil kot častnik v nekem škotskem polku na Srednjem vzhodu.

Stroški za zastopanje tujih držav, ki so v vojni ali pa so med njimi pretrgane zveze ter jih diplomatsko zastopa Švica, so znašali lani 56.5 milijona švicarskih frankov.

Strahote pri Katynu odkrivajo vse boljševiško zverinstvo

Berlin, 28. aprila. s. Iz jame v gozdu pri Katynu, ki priča o boljševiškem besu, so zdaj izkopali tudi truplo poljskega duhovnika. Bilo je strahovito zmrcvarjeno in po osebnih listinah, ki ki so jih našli pri njem, so v njem prepoznali vojaškega kaplana Jana Zielkowskega iz Jaroslava. Bil je major v poljski vojski in na obleki so našli križec pripet na verižici. V žepu je imel molitvenik. V berlinskih pooblaščenh krogih opozarjajo, da najdba trupla vojaškega kaplana Zelkowskega pojasnjuje beležko, ki so jo zasledili v dnevniku nekega poljskega častnika iz koncentracijskega taborišča v Kosielsku, kjer je pod datumom 21. decembra 1939 posebna opomba. V njej je namreč potrdilo, da so v tem boljševiškem koncentracijskem taborišču vse ujete duhovnike ločili od drugih ujetnikov. V seznamu je navedeno tudi ime vojaškega kaplana Zielkowskega. Iz tega je treba sklepati, da so tudi druge duhovnike, si so bili v istem taborišču v Kosielsku, s silo odpeljali v gozdove strahot, kjer so jih judovsko-boljševiški roparji umorili.

Tomčeva kantata »Križev pot«

Ljubljana, 27. aprila.

Izvedba »Križevega pota«, kantate domačega skladatelja g. prof. Matije Tomca (na tekst Vide Tauferjeve), pod umetniškim vodstvom g. Mirka Poliča, s sodelovanjem altistke ge. Golobove, basista g. Betteta, mešanega zbora Glasbene Matice, ob spremljavi simfoničnega orkestra, je bila mogočna prireditev, ki je dala letošnjemu velikemu četrtku v Ljubljani nek slovesen poudarek, ki je šel preko običajnih koncertnih učinkov. Saj je napoved »prvega slovenskega pasijona« privabila na koncert veliko poslušalcev, ki jim ni bilo le za glasbeni užitek, in tem je prireditev dala mnogo tiste posebne ubranosti in čara, ki ju daje veliki teden podobno kot čas okrog Božiča. Slovesna, tiha zbranost, ki je vladala ves čas v Unionski dvorani, zasedeni do zadnjega kotička, pa se je prelila ob koncu v navdušeno priznanje skladatelju samemu in vsem izvajajočim.

In vendar... Skoraj nam je težko pričeti s temi »vendar«, ker bi odkrušili marsikak kamen od te impozantne prireditve, ki je bila plod dela samih slovenskih umetnikov. Tomčevo delo, kot vsako veliko skladateljsko delo, v nekaj vrsticah dnevnega časopisa izčrpno in pravično oceniti, je nemogoče. (Nikomur ni bolj daleč kot nam samim misel, da bi si kako tako definitivno sodbo prisvajali.) Dnevna kritika ima svoje meje, in zato naj tu navedemo le najbolj splošen vtis o tem delu. Po tem, kar smo slišali že v preteklosti Tomčevih del, obžalujemo, da ni napisal Tomc res slovenskega pasijona. (Spominjamo se na primer prelepih Papandopulovih »Muk Isusovih«, ki smo jih pred leti slišali v Ljubljani. Seveda je imel Papandopulo v toliko lažje stališče, ker je imel na razpolago precej folklornega materiala za svojo obdelavo.) Glasbeni izraz »Križevega pota« je namreč vse prej kot Tomčev, kot smo ga doslej poznali. Izposodil si ga je pri glasbeni baročni umetnosti izpred dvesto let — približno bi ga lahko označili kot händlovski slog. Morda je hotel namenoma slediti baročnemu slikarju »Križevega pota« Bergantu, da je šel tako daleč nazaj; a po našem mnenju je šel predaleč. Skladatelj se ne sme nikdar tako razosebiti, da ne bi njegovo delo že samo jasno pričalo: to skladbo je mogel napisati le ta skladatelj in nihče drugi. Seveda pa je treba na drugi strani priznati, da se baročna glasba po svoji usmerjenosti v polifonijo in po svojem tako imenovanem »objektivnem« značaju, kjer komponist stopi nekako v ozadje s svojimi osebnimi problemi in čustvi, posebno prilega religioznim tekstom. In Tomčevo delo, ki kaže obvladanje polifone umetnosti kot redko katero delo pri nas, je prepričevalno prav po tem svojem bolj monumentalnem kot prisrčnem izrazu. Ima pa mesta v homofonem zborskem stavku kot tudi n. pr. v altovskem solu XI. postaje, ki so globoka tudi po svoji čustveni izraznosti. Na splošno pa Tomc to stran preveč pušča ob strani: velikokrat glasba vsebinsko zanemarja tekst in hodi povsem svoja pota (n. pr. polifone obdelave tekstov »Pred njim stoji Marija strta, bleda«, »V daljave mračne gre življenja tok«, »Pod križem tu se Kristus tretjič zgrudi«, »Za nas na križu dobri Bog umira«); mnogokrat pa je tudi skladatelj premalo izbirčen, vsaj v melodiki, ki mu zaide n. pr. v solih V. in VI. postaje v golo konstruktivnost in brezizraznost. Ob pogledu na kantato kot celoto pa predvsem pogrešamo kontrastov, ki bi dali tako velikemu delu dovoljno notranjo vsebinsko in oblikovno nosilnost: že ritmično prevladuje preveč ena sama formula brez ozira na dosleden štiričetrtinski takt (razen dveh oddelkov s trodelnim taktom), enako so tudi v melodiki polifone teme vse preveč istega kova. Orkester, ki bi lahko vezal posamezne oddelke in morda tudi z medigrami pomagal graditi vzpon in zgradbo celote, se mora zadovoljiti s podrejeno vlogo ponavljanja ali opisovanja pevskih linij. Vse te stvari, ki so po našem mnenju nedostatki, so razumljive pri skladatelju, ki se je prvikrat poizkusil s skladbo takih dimenzij. Prepričani pa smo tudi po nespornih kvalitetah, ki jih ta skladba ima, da bo to delo kot tudi naslonitev na glasbeni izraz preteklosti služilo skladatelju kot izhodišče na poti do njegovega res lastnega, pristnega izraza in zato ga tudi kot znanilca bodočih umetnin te vrste s priznanjem in veseljem pozdravljamo.

Na vsak način pa bi Tomčevo delo zaslužilo boljše izvedbe, če izvzamemo oba solista, ki sta svojo nalogo zadovoljivo rešila. Dirigent g. M. Polič je sicer dal vse od sebe, kljub temu ali pa zato lahko brez pretiravanja ugotovimo, da zbor Glasbene Matice še nikoli ni slabše pel, in to brez svoje krivde. Po tem, kar smo slišali na zadnjem koncertu, bi upravičeno vprašali dirigenta, kaj smatra sploh še za petje, saj niti o najosnovnejših zahtevah pevskega fraziranja skoraj ni več sledu. In če pozna v vsej skladbi le dva, tri pianissime, drugače le sloviti večni mezzoforte, v vseh polifonih stavkih pa brez izjeme fortissimo od prve do zadnje note, in to zapeto vse enako sunkovito, raztrgano in razsekano, potem je bolje, da vprašanja interpretacije niti ne načnemo. Sicer je bilo in je precej kritikov pri nas, ki posnemajo preroka Balaama iz Svetega pisma, ki bi bil rad izrekel prekletstvo, pa je moral nekako proti svoji volji izreči blagoslov; nam se godi pa obratno. Sicer pravi potem kdo, da se s tem mečejo »kulturna« polena pod noge (s pristavkom: »in to v teh časih!«). A pod pojmom kulture se je predolgo pri nas skrivalo neresno ali premalo resno delo, in podobno je s pojmom umetnosti. Če nam je pa na tem, da enkrat pridemo tudi v naši reproduktivni umetnosti naprej in se približamo drugim evropskim narodom, nam je potrebna enkrat odločna in jasna ločitev pojmov, in to tudi v teh časih! Ločimo že enkrat umetnost od diletantstva, in to brez skrbi za našo umetnost ali kulturo: kajti ti dve od tega ne bosta trpeli škode! V.

Petkovega Poldeta so komunisti umorili na Mokrcu

Na levi: Franc Nečemer, doma z Broda blizu Sv. Križa pri Kostanjevici, sedmošolec Zavoda sv. Stanislava. Ubili so ga komunisti lani julija meseca, ko je šel domov na počitnice. — Na desni: Poldc Petek s Škocijana pri Turjaku

Škocijan pri Turjaku, 28. aprila.

Pet mesecev je že, odkar so komunisti odpeljali 19letnega posestnikovega sina Petka Poldeta s Škocijana št. 5 in ga vlačili po svojih taboriščih pod in na Mokrcu. Bilo je to lani zadnjega novembra. Kje leži njegovo mučeniško truplo, ne vedo še točno, pač pa pripovedujejo domačini Grmek in drugi, ki so se vrnili iz gozdov in se predali stražam, o njegovi smrti na Mokrcu, kjer da so ga komunisti ubili po strašnem trpinčenju in mučenju. Grmek pripoveduje, da je na Mokrcu še vse polno grobov, v katerih počivajo trupla številnih umorjenih žrtev podivjanih komunističnih rabljev in politkomisarjev.

Poldeta so odpeljali zadnjega novembra. Ko so vdrli v hišo, se je njegov brat Lojze skril v peč, ker je slutil, kaj bi počeli z njim. Polde pa mu je dejal: »Ne bom se skril, saj nisem ničesar storil!« Ostal je v postelji, s katere so ga krvniki vrgli in ga zvezanega z njegovim očetom vred odpeljali najprej v gostilno Marolt (to so tokrat temeljito oropali), nato pa ga vlekli na Gradež in naprej na Mokrc. Očetu se je na Gradežu posrečilo, da se je iztrgal krvniškim rokam, se zavalil po robidovju in srečno ušel gotovi smrti, s katero so komunisti nato »osvobodili« njegovega sina Poldeta. Umoriti ga je dal sloviti morilec Rebolj.

Pokojni Polde, katerega poznajo Ljubljančani tudi s trga, kjer je vedno prodajal suho robo, je bil izredno šegav, pa tudi podjeten, saj je bil po rodu Ribničan. Predlanskim je imel na ljubljanskem velesejmu svoj paviljonček s suho robo. Prepotoval je vso našo ožjo in širšo domovino ter prodajal suho robo celo po Belgradu in južnih krajih.

Škocijanski fantje bodo Poldeta ohranili v najlepšem spominu!

Partizanske tolpe ne pridejo več do sape

Uplenjen minometalec, ponos Tomšičeve brigade

Na velikonočni četrtek so doživele hud poraz razpršene komunistične tolpe, ki so se morale umakniti z namišljene partizanske trdnjave Mokrca proti Notranjski in so se utrujene in upehane zaradi stalnih preganjanj vlačile od kraja v kraj, kjer so ropale.

Ko so se tolpe pomikale s plenom proti Mokrcu, so jih dohiteli borovniški in rakitniški borci. Vnel se je boj sredi belega dne in trajal nekaj nad pol ure, ko so se morali komunisti umakniti in bežati proti Krimu. Zaradi močnega ognja so morali pustiti na mestu skoraj ves oropani plen in drugo blago ter bežati, samo da odnesejo golo kožo. Na pol kuhano kosilo, ki so ga nosili v kotlih in loncih, so pustili kar ob neki njivi. V boju so padli štirje komunisti, več je bilo ranjenih, ubiti pa tudi dve muli. Na begu so pustile tolpe enega minometalca, 30 min v 6 kasetah in druge predmete.

Kasneje so ugotovili, da je ta poraz doživel del Tomšičeve brigade, ki sedaj ropa po vaseh okrog Krima. Sedaj so komunisti zgubili še minometalca, ponos roparskih tolp, izgubili skoraj vso hrano in spet svoje štiri junake-tolovaje.

Gasilsko društvo na Škocijanu pri Turjaku ob 20 letnici

Škocijan, 28. aprila.

Požrtvovalni gasilci gasilskega društva na Škocijanu pri Turjaku bodo obhajali letos 20letnico ustanovitve. Društvo je bilo skozi ves obstoj zelo povezano z življenjem naše fare, zato bo tiha proslava 20letnice tudi slavje vse škocijanske župnije, zlasti pa naših gasilcev.

Ustanovitelj društva je bil pokojni posestnik na Velikih Lipljenah pri Škocijanu Kraljič Ivo, soustanovitelji pa Gruden France, Šmuc Lojze in drugi. Vneti člani so si najprej zastavili nalogo, da zgrade gasilski dom, ki je danes ponos požrtvovalnega dela tako članov kakor tudi vse škocijanske fare. Dom je bil zgrajen leta 1923, čez dve leti pa je društvo imelo že svojo ročno brizgalno in številno gasilsko orodje. Naj ob tej priliki poudarimo, da so bili škocijanski gasilci skoraj na vseh gasilskih tekmah vedno prvi, na svojem mestu pa tudi v času, ko je bilo treba nuditi bližnjemu pomoč. Tako so škocijanski gasilci pred desetimi leti junaško rešili polovico vasi Laporje, sodelovali pri številnih požarih v vsej okolici in storili mnogo dobrega.

Proslavi te obletnice naj veljajo tudi te kratke vrstice, požrtvovalnim gasilcem pa čestitke k jubileju!

Pet očakov iz Podkorena. Gorenjski tednik piše o redkem primeru iz Podkorena. Tam živi pet bratov Grilcev, ki so skupaj stari 433 let. Vsi so zdravi in krepki in vsak dan opravljajo kmečko delo. Najstarejši je Janez, star 91 let. Dalje slede 89letni Matevž, 86letni Alojzij, 85letni Andrej in »najmlajši« 82letni Peter. Vse življenje so trdo delali ter so začeli kot sinovi malega kočarja. S pridnostjo in varčnostjo pa so si postavili vsak svojo hišo in domačijo.

S štajerskega

Odlikovan rudar. Najboljši rudar leta 1942. je bil Martin Hode iz rudnika v Piršenbregu pri Globokem v brežiškem okrožju. V priznanje je dobil na zborovanju rudarjev častno darilo gauleiterjevo rudarsko obleko.

Zlato poroko sta obhajala v Mariboru nadzornik kretnic v pokoju Ivan Lubej in njegova žena Roza.

Smrtna kosa. V Mariboru so umrli: 69letni zasebni uradnik Martin Planinšek; zasebnica Marija Zelenko roj. Karničnik, vojak Egon Meklenšek. V Celju je umrla po kratki bolezni Ana Gajšek, v Ščavnici Olga Babič, v Brežicah 85letna Neža Golob, v Ptuju 23letna Elizabeta Planjšek, v Sevnici ob Dravi Marko Hutter, v Stojnem selu 81letni Vincenc Terčič, v Svobodnem 87letni Vincenc Zlatečan, v Spodnji Polskavi 68letni Simon Verlak. V bitki za Harkov je padel Emil Ciglenetscky iz Celja, na vzhodnem bojišču je padel tudi vojak v pehotnem polku Emil Bibelčar in narednik-pilot v oddelku štuka Joahim Beck iz Maribora.

Najpomembnejši dogodek tega stoletja so prikazovanja Matere božje v Fatimi

Da boste o vsem prav poučeni in razumeli pomen teh prikazovanj tudi za naš narod, kupite čimprej

»ŠMARNICE«

ki jih je spisal dr. Ivan Ahčin.

Ta knjiga bo tudi najlepši spomin na letošnje posvetitve brezmadežnemu Marijinemu Srcu!

Posvetitev ljudskošolske mladine brezmadežnemu Srcu Marijinemu

V nedeljo, dne 2. maja, ob pol 4 popoldne bo v stolnici ob navzočnosti prevzv. g. dr. Gregorja Rožmana posvetitev ljudskošolske mladine brezmadežnemu Marijinemu Srcu.

Nagovor bo imel sam prevzvišeni g. škof. K posvetitvi so vabljeni vsi ljudskošolski otroci, pa tudi njihovi starši, kakor tudi njihovi šolski vzgojitelji.

Navzočnost staršev in vzgojiteljev bo dala posvetitvi otrok še posebnega poudarka, zlasti pa bo v veliko veselje in vzpodbudo otrokom. Pričakujemo, da se bodo ob tej lepi otroški izpovedi zaupanja v Marijo — kraljico Slovencev, starši radevolje potrudili v stolnico.

Bolniški dodatki za maj

Bolnikom, ki so po predloženih zdravniških spričevalih upravičeni dobivati posebne dodatke racioniranih živil, bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada meseca maja delil bolniška nakazila vsako dopoldne od 8.30—12 samo v pritličju Turjaške palače v Križankah, Gosposka ulica 15, po naslednjem razporedu:

Dne 1. do 8. maja samo bolnikom, ki imajo tudi pravico do mesa, tako da pridejo na vrsto v soboto, 1. maja bolniki z začetnicami priimka A do Č, v ponedeljek, 3. maja z začetnicami D do J, v torek, 4. maja z začetnico K, v sredo, 5. maja z začetnicami L do O, v četrtek, 6. maja z začetnicama P in R, v petek, 7. maja z začetnicama S in Š, v soboto, 8. maja pa bolniki z začetnicami T do Ž.

Dne 10. do 17. maja drugim bolnikom, tako da pridejo na vrsto v ponedeljek, 10. maja bolniki z začetnicami priimka A do Č, v torek, 11. maja z začetnicami D do J, v sredo, 12. maja z začetnico K, v četrtek, 13. maja z začetnicami L do O, v petek, 14. maja z začetnicama P in R, v soboto, 15. maja z začetnicama S in Š, v ponedeljek, 17. maja pa z začetnicami T do Ž.

Dne 18. do 25. maja bo bolniški odsek mestnega preskrbovalnega urada **delil nakazila samo za sladkor za dojenčke in bolnike,** toda le na podlagi predloženih zdravniških spričeval, tako da pridejo na vrsto v torek, 18. maja upravičenci z začetnicami priimka A do Č, v sredo, 19. maja z začetnicami D do J, v četrtek, 20. maja z začetnico K, v petek, 21. maja z začetnicami L do O, v soboto, 22. maja v začetnicama P in R, v ponedeljek, 24. maja z začetnicama S in Š, v torek, 25. maja pa upravičenci z začetnicami T do Ž.

Zdravstveni zavodi, ki so upravičeni dobivati posebne bolniške dodatke, naj pošljejo po nakazila od 1. do 5. maja samo popoldne.

Bolniki, ki dobivajo dodatek mesa z različnim terminom v mesecu, naj pridejo po nakazilo za živila in dodatek mesa po razporedu od 1. do 8. maja. S seboj morajo prinesti mesarsko knjižico. Kdor mesarske knjižice nima, mora predložiti potrdilo obrata, kjer je na hrani z navedbo, pri katerem mesarju dobiva meso.

Opozarjamo vse, ki pridejo po bolniška nakazila, da morajo prinesti s seboj izpolnjeno glavo živilske nakaznice upravičencev za mesec maj in nakazilo prejšnjega meseca, potrjeno od trgovca.

Vsi tisti, ki bodo mestnemu fizikatu predložili zdravniška spričevala, **po 5. maju, bodo dobili nakazila šele 26. in 27. in 28. maja.**

Zamudniki pridejo na vrsto 29. in 31. maja.

Bolniški odsek pripominja, da zaradi velikega navala nikakor ne bo mogel upoštevati reklamacij zamudnikov in tistih, ki se ne bi ravnali po tem razporedu, ter zato priporoča, naj si upravičenci ta razpored izrežejo in shranijo, da ne bo zmot in pritožb.

Maksimalni cenik št. 9

1. Kruh, testenine, moka, riž, fižol. Kruh iz enotne moke v kosih od 400 gramov 2.30 lire kilogram, v kosih od 400—1000 g 2.20 lire kilogram; testine iz enotne moke 340 lir stot, 3.90 lire kg, pšenična moka, enotna 236 lir stot. 2.70 lire kg; koruzna moka, enotna 190 lir stot. 2.20 lire kg; riž navadni 240 lir stot. 2.70 lire kilogram; fižol 524 lir stot. 6 lir kilogram.

2. Olje slanina, mast, surovo maslo. Jedilno olje (olivno) 1460 lir stot. 14.70 lire liter; surovo maslo 2650 lir stot. 28.40 lire kg; slanina soljena 1560 lir stot. 19 lir kg; mast 1430 lir stot. 17 lir kg.

3. Kis. 4% vinski kis 491 lir hl. 6.35 lire liter.

4. Mleko. Mleko 2.50 lire liter; kondenzirano mleko v dozah po 850 g, zaboj 48 doz. 634.50 lire, doza 15.90 lire, v dozah po 385 g, zaboj 48 doz. 301.30 lire, doza 7.55 lire; odprto blago 1773 lir stot. 21 lir kg.

5. Sladkor. Sladkorna sipa 786 lir stot. 8.25 lir kg; sladkor v kockah 799.20 lire stot. 8.35 lire kg.

6. Drva in mila. Drva: a) mehka: franko vagon postaja Ljubljana 23.40 lire stot, franko skladišče mestne občine v Ljubljani 28 lir stot; b) trda: franko vagon postaja Ljubljana, stara pod 4 mesece, 29.70 lire stot, stara nad 4 mesece, 29.70 lire stot, franko skladišče mestne občine Ljubljana 35.50 lire stot. — Drva: a) mehka, razžagana, franko skladišče trgovca v Ljubljani, 33.60 lire stot. b) mehki roblanci (žamanje) cca 1 m dolgi, franko mestno skladišče, 40 lir stot. b) trda, razžagana, 40 lir stot. — Milo: enotno: kisline 23—27%, 368.25 lire stot. 4.10 lire kg.

Cesen novi (4.15 lire na debelo) 4.90 lire, beluši (8.25) 10.50, cvetača (2.75) 3.25, korenje očiščeno (2.90) 3.45, čebula zgodnja (2.85) 3.35, kopre (2.15) 2.85, solata vseh vrst (3.10) 3.80, špinača (2.80) 3.35, zelena (3.75) 4.50, marelice suhe (43.50), 58.50, pomaranče Ia (Moro-Tarocco) (8.35) 9.35, pomaranče IIa (7.35) 8.35, limone Ia (15 cm obsega) (4) 4.70, kos 0.50, orehi Sorrento (26) 30, orehi navadni (21.50) 25 lir kilogram.

S. S. VAN DINE:

BOGINJA MAŠČEVANJA

KRIMINALNI ROMAN

Opis muzeja v zvezi s prostori, v katerih je stanovala Blissova družina, se je izkazal za zelo važnega pri Vancejevem pojasnjevanju zločina nad Benjaminom H. Kylejem. Tla v muzejski dvorani, ki so bila, kakor sem dejal, v višini ceste, so bila prvotno v višini pritličja. Treba si je dobro zapomniti, da so bile sobe na levi strani za nadstropje višje kakor pa tla muzejske dvorane in nekako na sredi med muzejskim stropom in tlom.

Moje oči so takoj pohitele v nasprotni kot dvorane in stikale za truplom. Toda ta kot je bil precej temen in nisem mogel videti drugega ko temno senco, podobno ležečemu človeku. Bila je tik pod zadnjo leseno polico ob steni.

Vance in Markham sta že odšla po stopnicah, midva s Scarlettom pa sva še vedno čakala. Vance je šel naravnost proti oknu na sprednji strani dvorane in odgrnil zavese. Tedaj sem šele lahko zagledal čudovite predmete, ki so bili spravljeni v tem muzeju.

Nekako sredi stene na desni strani se je dvigal deset čevljev visok obelisk, ki so ga v ta muzej pripeljali iz Heliopolisa. Bil je to spomin na nek bojni pohod kraljice Hat-shepsut iz osemnajste dinastije. Na njem je tudi upodobljeno njeno orožje. Na vsaki strani obeliska je stal po en kip. Prvi je predstavljal kraljico Teti-shiret iz sedemnajste dinastije, drugi pa je bil posnetek slovitega kipa Ramsesa II., ki ga hranijo v Turinu, sklesan iz črnega kamna. Velja za eno najlepših kiparskih del starodavne egiptovske dobe. Nad tema dvema kipoma je bilo obešenih precej papirusov v okvirjih in pod steklom, čigar oranžno zbledelo ozadje, posejano z rdečimi, rumenimi, zelenimi in belimi pikami, je zelo padalo v oči v nasprotju s temnosivim zidom. Štirje široki reliefi, vklesani v apnenec, ki so jih dobili ob grobovih vladarjev iz devetnajste dinastije v Memfisu in na katerih je vklesanih nekaj stavkov iz Knjige mrtvih, so bili razvrščeni nad omenjenimi papirusi. Ob vznožju velikih sprednjih oken je stal sarkofag dvaindvajsete dinastije, sklesan iz črnega marmorja in najmanj tri metre dolg. Spredaj in ob straneh so bili videti vklesani hieroglifi. Njegov pokrov je imel obleko mumije. Na njem je bil še ptič-duša, ali Ba, nekak sokol s človeško glavo. Ta sarkofag je eden redkih, ki jih imajo danes v Ameriki. Prinesel ga je tja dr. Bliss iz starodavne grobnice v Tebah. V bližnjem kotu je stal kip iz cedrinega lesa, azijski umotvor. Našl so ga v Palestini. Je to ostanek tistih dragocenosti, ki si jih je prisvojil Thut-mosé III.

V bližini stopnic, kjer sem stal jaz, je bil mogočen kip kralja Kha-efa iz četrte dinastije.[1] Narejen je bil iz sivega mavca, oglajen in popleskan tako, kakor bi bil iz diorita. Visok je bil približno dva metra in pol in zdelo se je, kakor da njegova dostojanstvenost, mogočnost in njegova veličastna mirnost kraljujejo nad vsem muzejem.[2]

Na desni strani tega kipa se je vlekla vzdolž vse stene tja do polžastih stopnic vrsta pokoncu postavljenih krst s starodavnimi mumijami. Te rakve so bile zelo živo okrašene z zlatom in blestečimi barvami. Nad njimi sta bili obešeni dve ogromni barvasti fotografiji: prva je predstavljala velikanski spomenik Amen-hotpeja III.[2], druga pa veliko Amonovo svetišče v Karnaku.

Okrog obeh podpornih stebrov sredi muzejske dvorane so bile postavljene široke mize, na njih pa je bila presenetljivo lepa zbirka shawabtisov, lesenih figur, ki jih je izrezala spretna roka ter jih silno živo pobarvala.

Med stebroma je bila nizka, s prtom pregrnjena miza, dolga kakšnih štiri ali pet metrov. Na njej je bila lepa zbirka raznih alabastrovih posod za dišeče tekočine in vaz, majhnih modrih čaš, ki so imele obliko nokotinih cvetov, posodic za barvila, s kakršnimi so barvali kamenje, ter precej valjčastih posod za razna lepotična sredstva, izklesanih iz alabastra. Pred zadnjo steno v muzejski dvorani je stala velika posoda, okrašena z belo in rdečo slonovo kostjo ter ebenovino ter izklesana iz blestečega modrega kamna. Poleg nje je stal izrezljan in z zlatom okrašen kraljevski prestol. Zlati okraski so predstavljali nokotine cvetove in popje.

Proti sredini dvorane nasproti sprednji steni je stala dolga steklena omara z zbirko ovratnih verižic, amuletov iz kamna, školjčnic, usnjatih pasov, predmetov v bliki jagod, zapestnic in prstanov, zlatih in ebonitnih pahljač ter z zbirko skarabejev iz vseh časov od prvih faraonov pa do tedaj, ko so vladali Ptolomejci.

Tik pod stropom je bila na stenah okrog in okrog poldrug meter visoka vinjeta, kratek posnetek slovite Pent-Weretove Rapsodije. Bil je to spomin na zmago Ramsesa II. nad Hetiti pri Kadešu v Siriji.

Čim je Vance odgrnil zavese z oken na sprednji strani, sta z Markhamom takoj odhitela na nasprotno stran dvorane. Midva s Scarlettom sva stopila po stopnicah navzdol in jima sledila. Kyle je ležal po trebuhu na tleh. Noge je imel potegnjene nekoliko podse, njegove roke, ki so bile stegnjene naprej, so se krčevito oprijemale podstavka nekega kipa v naravni velikosti, ki je stal v kotu.

Večkrat sem v svojem življenju že videl posnetek tega kipa, čeprav nisem nikdar vedel, koga naj bi predstavljal.

Vance mi je to pojasnil. Nekaj časa je opazoval umorjenčevo truplo, potem pa se počasi ozrl na kip, ki je predstavljal človeka s šakalovo glavo. V rokah je držal žezlo iz rjavega apnenca.

»Anubi«, je pomrmral in razširil oči, kakor da je pogled na ta čudni kip zbudil v njem globok vtis. »Egipčanski bog podzemlja. Veš, Markham, Anubi je bil bog, ki je hodil okrog grobov. Vodil je mrtvece v Amentet, bivališče Ozirisa, kamor pridejo duše umrlih. Igra pomembno vlogo v »Knjigi mrtvih«. Na grobove riše razne podobe, tehta človeške duše ter vsaki odreja svoj prostor. Brez Anubijeve pomoči ne bi nikdar nobena duša prišla v »Kraljestvo duhov«. Bil je edeni prijatelj umirajočih in mrtvih... In Kyle zdaj leži tu pred njim, kakor bi mu izražal svojo poslednjo ponižno prošnjo.«

[1] Kralj-Kha-ef je dal zgraditi veliko sfingo in eno treh velikanskih piramid pri vasi Gizeh, ki je danes znana pod imenom »Druga piramida«.

[2] Običajneje, a napačno ga imenujejo tudi Memnonov spomenik.

DRVARKA MARIJA

TOMAŽIČ JOŽE — BERÄNEK JOŽE

101.

V bližini temnega hočkega gozda so se ovce sprva vznemirile, nato pa splašile, kajti proti njim je pritekel grajski hlapec in v eni sapi klical:

»Kje pa si tako dolgo? Že davno bi ovce morale biti v ovčjaku; ti, pastirček, pa v gradu pri graščaku!«

Pastirček se je ozrl na svojega nočnega spremljevalca, nato pa se opravičil:

»Temule zidarju sem pomagal pozidati zlodjevo kapelico sredi močvirnatega travnika! — Ali se je medtem doma kaj hudega zgodilo?«

Prestrašeni hlapec je zakrilil z rokama:

»Nič se še ni, a se bo! Gospodarju je tako slabo! Vse kaže, da se bliža njegova zadnja ura. Brž v graščino molit!«

102.

Ta hlapčeva vest je pastirčka zadela v nedolžno srce, kot bi ga bil zbodel šipkov trn. Mučile so ga težke in skrbeče misli:

»Moj oče, hočki graščak, leži na smrtni postelji, jaz pa medtem strežem temu vražjemu zidarju pri njegovem zidanju... Če umira, moram biti čimprej v njegovi bližini, da mu rešim dušo!«

Urno je pognal svojo ovčjo čredo ter nad njo vihtel svojo leskovo pastirsko palico, da je svoje ovce čimprej ugnal in zaprl v ovčji hlev. Nato je zdirjal po številnih stopnicah v grad.

V posebni sobi poleg obokane kuhinje se je bila zbrala vsa služinčad okrog velike kadi; vanjo so kuhinjske dekle zlivale vročo vodo za kopel. V tej naj bi se bolni graščak pred smrtjo še umil in okopal; edino to da mu še lahko pomaga.

Trio S. Korošec, K. Jeraj, S. Prek

Ljubljana, 28. aprila.

Snočni koncert v mali filharmonični dvorani, ki so ga priredili mojster na kitari S. Prek s sodelovanjem flavtista S. Korošca in violista prof. Karla Jeraja, je bil zelo dobro obiskan. Filharmonična dvorana je bila zasedena, kar priča, da je v Ljubljani vedno več razumevanja in ljubezni do intimne, kvalitetne glasbe. Včasih so se nastopajoči umetniki upravičeno vznemirjali zaradi slabih obiskov na kvalitetnih glasbenih večerih, sedaj pa so vedno bolj deležni priznanja, ki ga daje glasbena javnost nastopajočim glasbenikom. Razveseljivo je zlasti dejstvo, da je zanimanje za kvalitetno glasbo, posebno za koncertno igro, vedno večje.

G. S. Prek je priredil že nekaj solističnih kitarskih večerov, sedaj pa je zainteresiral za komorno glasbo flavtista S. Korošca in violista prof. K. Jeraja in z njima sestavil Trio, ki je snoči prvič javno nastopil in nas s svojimi izvedbami ugodno presenetil. Kitara je med našim ljudstvom, zlasti meščanstvom, zelo priljubljeno glasbilo, ki ga imajo mnogi za spremljanje petja, snoči pa smo lahko slišali ta instrument v komorni glasbi in se prepričali, da se lahko z njim izvede z vso virtuoznostjo najrazličnejše skladbe.

Trio je izvedel F. Molinove skladbe (Allegro, Romanza, Rondo), L. Callovo (1.779—1.815) — (Adagio con moto, Minuetto, Rondo) in V. Matyegka Serenato (Adagio con moto, Allegro moderato, Scherzo, Rondo). Iz vseh skladb je velo variranje tempa in različnih tem, ki so jim nastopajoči umetniki dali z izvajanjem svojstven liričen značaj n karakterizirati s precizno ritmiko, ki je dala celotni izvedbi poseben poudarek. Nastopajoči so s svojimi izvedbami občinstvo toplo ogreli in bili deležni iskrenega priznanja in tudi cvetja ter rož. Ves koncert je bil dokaj popoln tako glede tehnične zrelosti kakor tudi glede interpretacijske spretnosti ter resne ustvarjalne zmožnosti.

Vsem, ki so snoči po svoji stari navadi zamudili del koncerta, je lahko žal, da so zamudili tudi prve točke sporeda.

Jurjev dež — dobra letina

Ljubljana, 28. aprila.

»Jurjeva pomladna moča in Petrova poletna vročina, jeseni so kmetu polne kašče žita in kleti vina,« modrujejo stari očanci, ko pošlje sv. Jurij dež in moči polja s travniki. V nekaj dneh je vse ozelenelo. Po gozdovih so bukve vse v polnem zelenju. Njih svetlozelena barva se v vseh odtenkih odraža od ostale gozdne okolice. Po nasadih in vrtovih je prav tako vse v cvetju in zelenju. Sedaj je prava pomlad! Vse je oživelo!

Za velikonočne praznike smo imeli prav lepo in sončno vreme. Sv. Jurij je pa poslal ponoči od sobote na nedeljo nekaj kapljic dežja. Bilo ga je za dober mernik. Dežomer ga je nameril le 0.8 mm. Nedelja in ponedeljek pa sta bila izredno topla in sončna dneva.

Po barjanskih njivah in travnikih se je sedaj že začela oglašati ljubka prepelica s svojim milim »ped-pedi«. Od sobote naprej se je barometer začel naglo dvigati, nato pa je včeraj spet naglo padal. Jutra so bila brez megle in slane. April je doslej zaznamoval 8 deževnih dni s približno 30 mm dežja. Ponoči od ponedeljka na torek je začelo pošteno deževati. Zlasti so bili močni nalivi od 2—3 zjutraj. Da je padlo precej dežja, se pozna tudi na dejstvu, da je začela Ljubljanica počasi naraščati.

Dnevna maksimalna temperatura je bila te dni vedno nad +20. V nedeljo zjutraj pa je toplomer pokazal +11.6, skoraj prav toliko v ponedeljek zjutraj. Vremenska bilanca letošnjega aprila je splošno zadovoljiva. Ni nam april prinesel nikakih pomladanskih povodnji, ni nam nasul preveč dežja, vedno le toliko, kolikor ga je bilo potreba. Kako se bo maj v vremenu odrezal, pa ne more noben vremenar primerno napovedati in prerokovati.

Dež je včeraj dopoldne prenehal. Počasi se je jasnilo. Davi je bilo razmeroma hladno. Gosta megla je valovila nad polji in travniki. Letošnji april je bil razmeroma suh in topel, kakršen je približno bil leta 1939 in 1940. Tako je leta 1940 v 7 dneh padlo le 34.6 mm dežja, nekoliko več ga je letos padlo v 8 dneh.

Šport

Za nedeljo, 2. maja, sta na domačem prvenstvenem sporedu dve tekmi: ena prvorazredna med Hermesom in Ljubljano in ena drugorazredna med Vičem in Mladiko. Obe tekmi bosta na igrišču Hermesa.

Najboljši italijanski teniški igralec Romanoni bo odšel v kratkem v Španijo, kjer bo prevzel trenersko mesto najboljših španskih igralcev. —

Christel Cranz, večkratna nemška državna prvakinja in svetovna smučarska rekorderka, se je pred kratkim zaročila s poročnikom Borherjem.

30. maja se bodo na telovadnem orodju pomerili najboljši nemški telovadci.

Največji madridski nogometni stadion, ki je last madridskega nogometnega kluba FC Athletic Aviacion in ki je bil med zadnjo državljansko vojno zelo poškodovan, bodo zdaj čisto prenovili.

Prvo veliko cestno dirko so v Nemčiji priredili leta 1893 in to na progi od Dunaja pa do Berlina. Proga je bila dolga 362 km in jo je zmagovalec Jože Fischer prevozil v 31 urah. Najhitrejši jahač pa jo je prejahal v 71 urah.

Ljubljana

Koledar

Sreda, 28. malega travna: Pavel od Križa, spoznavalec in ustanovitelj reda; Vital, mučenec; Valerija, mučenica.

Četrtek, 29. malega travna: Robert, opat in ustanovitelj reda; Peter Šanel, mučenec; Tertula, devica in mučenica.

Obvestila

Frančiškanska prosveta bo ponovila krasno dramo **»Župnik iz cvetočega vinograda«** v nedeljo, 2. maja, ob 4 popoldne. Režija Milan Skrbinšek. Vstopnice bodo v predprodaji od četrtka dalje v trgovini Sfiligoj in na dan predstave pri blagajni frančiškanske dvorane.

Prihodnji koncert, ki ga bosta izvajala dva odlična naša umetnika, pianist Anton Trost in violinist Jan Šlais, bo v ponedeljek, 3. t. m., v veliki filharmonični dvorani. Na sporedu koncerta so štiri sonate, in sicer: Tartinijeva v g-molu, Mozartova v D-duru, Vomačkova op. 3 in Szimanowskega op. 9 v d-molu. Spored je zanimiv, prinaša nam klasična dela in dela modernejše dobe. Izvajalca pa jamčita za umetniško stopnjo koncerta. Predprodaja vstopnic v knjigarni Glasbene Matice.

H koncertu slovenskega tenorista Miloša Brišnika naj navedemo par podatkov o koncertantu samem. Brišnik je rodom iz Mozirja, ki se je posvetil glasbi in diplomiral na Ljubljanskem državnem konservatoriju leta 1935. Na konservatoriju je bil gojenec solopevskega oddelka pri prof. ge. Födranspergovi, nato je nadaljeval svoje pevske študije pri ge. Dolenčevi in odšel v Milano, kjer je užival najprej pouk pri operni pevki prof. Bergamesco in nato pri slepem pevskem pedagogu prof. Ghidottiju, ki je izobrazil celo vrsto znamenitih italijanskih in drugih opernih pevcev. Za časa svojega bivanja in študija v Milanu je obiskoval tudi Giglijev tečaj, ki ga je priredil milanski konservatorij. Celotni spored svojega petkovega koncerta je naštudiral v Milanu pri prof. Ghidottiju, ki je pokazal veliko zanimanje, pa tudi izredno ljubezen za slovenske umetnike, ki so na sporedu koncerta. Tenorist Miloš Brišnik se trenutno udejstvuje v Ljubljani kot privatni profesor solopetja. Njegov prvi koncertni nastop — celovečerni — bo v petek, 30. t. m., ob 7 zvečer v veliki filharmonični dvorani. Pevca bo spremljala na klavirju pianistka Silva Hrašovčeva. Predprodaja je v knjigarni Glasbene Matice.

PRELEPA DOLENJSKA

zaživi v knjigi mladega pisatelja
Jožeta Dularja

»LJUDJE OB KRKI«

Knjigo je bogato ilustriral slikar
Lojze Perko.

Ljubljansko gledališče

Drama:

Sreda, 28. aprila, ob 18.30: »Prava ljubezen«. Red Sreda
Četrtek, 29. aprila, ob 18.30: »V času obiskanja«. Red Četrtek.
Petek, 30. aprila, ob 17: »V času obiskanja«. Mladinska predstava
Sobota, 1. maja, ob 17: »V času obiskanja«. Zaključna predstava za šolsko mladino.

Opera:

Sreda, 28. aprila: Zaprto.
Četrtek, 29. aprila, ob 18 »Trubadur«. Gostovanje Josipa Gostiča, tenorista zagrebške opere. — Izven. Cene od 40 lir navzdol.

Ljubljanski športni mladini

Lahkoatletska zveza ima v programu več mladinskih tekmovanj. Pozivamo športno mladino Ljubljane, da goji lahko atletiko z vnemo, kajti ta šport je podlaga fizičnemu razvoju mladega telesa. Da se mladina zainteresira za lahkoatletska tekmovanja, je zveza organizirala dve lahkoatletski tekmovanji: eno moško in eno žensko z naslndejim programom:

a) moška mladina: teki na 100, 300 in 1000 metrov; skoki v višino in dolžino; meti krogle (5 kg) in kopja (600 gr) — **dne 23. maja;**

b) ženska mladina: teki na 60 in 100 m; skoki v višino in dolžino; meti krogle (4 kg) in kopja (600 gr) — **dne 30. maja.**

Teh tekmovanj se lahko udeleže tudi vsi, ki nimajo športne izkaznice; starost ni določena, pripadnost športnim klubom ni obvezna. Pogoj je le, da tekmovalci niso bili že prej vpisani v lahkoatletski zvezi. Mladeniči in dekleta, ki žele gojiti lahko atletiko, naj se vpišejo v športna društva, ki jim bodo nudila športne učitelje in vodje, orodje, opremo itd.

V Ljubljani goje lahko atletiko naslednji športni klubi: moški klubi: Ilirija, Hermes in Planina; ženski klubi: Hermes, Planina, Dop. tobačna tovarna.

Edgar Wallace: 70

Žabar s krinko

Nato se je Lew nenadno obrnil. Nek neznanec je korakal urno proti Bradyju. Njegov obraz je bil gledalcem neviden, kajti le enkrat je bil obrnjen proti njim. Videli so, kako je dvignil roko, videli blisk dveh strelov ter opazovali brez diha tragedijo, ki se je razvijala pred njimi. Morilec je nato položil samokres k ležečemu Rayu in ravno ko je — — — sedaj — — — sedaj — — — sedaj se je obrnil proti njim, končal svoje delo, je bil film pri kraju. Platno je postalo svetlo in luč je zagorela.

»On je nedolžen, Dick, on je nedolžen!« je kričala Ela vsa obupna. »Ali nisi videl moža, ki je pravi morilec?«

Dick jo je prijel s trdim prijemom za ramena. Huda bolečina jo je presunila. In medtem ko je presenečen Selinski gledal to sceno, ne da bi jo razumel, ji je Dick kratko in zapovedujoče dejal:

»Sedaj boš hitro odšla k meni domov, vzela kako knjigo in boš čitala ter čakala, dokler se ne vrnem. Slišiš, Ela? — Nič ne smeš ukreniti, dokler ne dobiš od mene sporočila! Hiše ne smeš na noben način zapustiti! Doma boš čitala sveto pismo, policijska poročila, kar pač želiš, toda na to, kar si danes slišala in videla, res ne smeš nič misliti! Elk in jaz bova storila, kar je v najini moči. Storila bova, kar sploh človek more narediti!«

Skušala je krotiti svoj veliki strah in skrb ter se je celo siloma nasmejala.

»Prepričana sem, da boš vse storil,« mu je dejala, tresoč se po vsem telesu. »Prosim, spremi me na svoj dom!«

Elka je poslal v centralo, da bi dobil vsa, tudi najbolj malenkostna poročila o umoru. Sam pa je spremil Elo domov.

Ko sta izstopila iz voza, je Dick videl, da je neki mož čakal pred hišo. Bil je Joshua Broad. Že na licu si mu lahko bral, da je vedel o umoru in da je vse okoliščine, ki so bile v zvezi z umorom, uganil in dognal. Čakal ga je v predsobi, da je Dick spremil dekle v svojo delovno sobo ter ji ponudil vse revije, ki jih je le mogel kje stakniti.

»Lola je prišla k meni ter mi je vse povedala.«

»To sem si mislil,« je rekel Dick. »Ali veste kake podrobnosti?«

»Vedel sem le, da sta oba moža odšla iz Londona preoblečena v potepuha. To je žabarjevo delo. Toda zakaj neki je to storil?«

»Jaz vem,« je rekel Dick. »Žabar je prišel včeraj ponoči h gospodični Bennettovi ter jo je vprašal, ali bi se z njim poročila. Obljubil ji je, da ji bo rešil brata, če privoli v poroko. Toda komaj verjamem, da je ves ta hudičev načrt spredel le zaradi tega.«

»Verjemite mi, da ga je, pa prav zaradi tega,« je dejal Broad hladno. »Vi ne poznate žabarja, Gordon. Ta mož je izvrsten strateg. Morda največji po Napoleonovi smrti. Recite mi, Gordon, ali lahko kaj naredim za vas?«

»Prosil bi vas, da ostanete tukaj in da krajšate čas in delate družbo gospodični Bennettovi,« je rekel Dick.

Ela ga je pogledala s čudnim pogledom, ko je vstopil Broad v sobo. Zdelo se ji je, da ji je tujčeva navzočnost v tem trenutku neprijetna ter je proseče pogledala Dicka.

»Če ne želite, da ostanem tukaj, gospodična Bennettova,« je rekel Broad, »bom seveda takoj odšel, ampak povedal bi vam rad, da bo vaš brat na vsak način rešen.«

»Oh, Bog, ali imate vesti o njem?« ga je nepotrpežljivo vprašala Ela.

»Da, imam jih. Toda ne smete mi zameriti, če vam sedaj o tem ne smem nič povedati!« je rekel veselo Amerikanec.

Dick je telefoniral v garažo po svoj voz, po prav isti Rolls, katerega je krmilil Ray, ko je bil prvič v Horshamu. Dickov prvi obisk je veljal uradu državnega pravdništva, kjer je predložil vsa dejstva.

»To je res čudna zadeva,« je rekel vrhovni državni pravnik, »toda jaz sam seveda nisem odločilen v tej zadevi. Bolje boste naredili, če boste takoj govorili z državnim tajnikom, gospod Gordon.«

»Ali ima sedaj spodnja zbornica sejo?«

»Ne, in celo mislim, da se državni tajnik, ki bi vam edini pomagal, ne nahaja niti v tem trenutku v Londonu. V zadnjem tednu je bila konferenca v San Ramu. Menim, da je šel tudi on tja.«

Dickovo srce je skoraj prenehalo biti.

»Kaj res ni nikogar v notranjem ministrstvu, ki bi mi lahko pomagal?«

»Državni podtajnik. Morda se odpeljete takoj k njemu.«

Državno pravdništvo je bilo v poslopju notranjih zadev; Dick je takoj odšel, da poišče državnega podtajnika.

Tajnik, kateremu je obrazložil vse dogodke, je le kimal z glavo.

»Bojim se, da ne moremo v tej zadevi ničesar ukreniti, Gordon,« je rekel. »Državni tajnik je na deželi in še zelo bolan je.«

»Kje pa je državni podtajnik?« je vprašal Dick ves obupan.

»Ta je v San Remu.«

»In kako daleč je hiša državnega tajnika od mesta?«

»Nekako trideset milj, onstran od Tunbridge Wellsa.« Dick si je napisal naslov na listek papirja.

Nekako pol ure pozneje je že drvel dolgi rumeni Rolls Royce preko westminsterskega mostu. S tako spretnostjo se je prerival med jako hitro vozečimi vozili, da so še najdrznejši šoferji zmajevali z glavo od začudenja nad tako naglo vožnjo. Štirideset minut po odhodu izpred ministrstva je že drvel proti brestovem drevoredu, ki je peljal do hiše državnega tajnika.

Komornik, s katerim je govoril, mu ni mogel dati mnogo upanja, da bi mogel govoriti s tajnikom.

»Bojim se, da vas gospod državni tajnik ne bo mogel sprejeti. Imel je namreč zelo hud revmatičen napad in zdravniki so odredili, da se mora odreči vsakemu delu.«

»Tu gre za življenje in smrt,« je dejal Dick. »Jaz moram z njim govoriti! Če me ne sprejme, mi ne preostane nič drugega, ko da grem k samemu kralju!«

To sporočilo je komornik povedal bolniku. Ta je došleca takoj sprejel.

»Zakaj gre?« je vprašal minister ostro, ko je Dick vstopil. »Jaz ne morem nič delati. Zdravniki so mi prepovedali. Silno trpim še od zadnjega napada. Recite mi hitro, za kaj gre!«

Gordon mu je hitro v nekaj besedah povedal svojo odkritje.

»Res čudna zgodba!« mu je rekel minister vzdihujoč. »Kje je film?«

»V Londonu.«

Boljševiški bes nad katoličani v Rusiji

Križev pot nadškofa mons. Budkiewicza na veliki petek 1923

Bukarešta, 28. aprila. s. Nek sovjetski ujetnik je povedal žalostne stvari, ki so nov dokaz sovraštva krvoločnih kremeljskih oblastnikov do katoliške Cerkve, in nasilne krutosti, s katero njihovi krvniki izpolnjujejo povelja iz Moskve.

Prve dni meseca marca 1923 je prejelo petnajst katoliških duhovnikov v Petrogradu, med katerimi je bil tudi pomožni nadškof msgr. Čeplak, njegov pomočnik mons. Budkiewicz in mons. Teodorov, od vladnih agentov ukaz, da se morajo takoj zglasiti v Moskvi. Res so to storili, a 10. marca so jih tam zaprli. Te duhovnike so naložili na dobro zastražen odkrit avtomobil in jih vozili po vseh glavnih moskovskih ulicah, da bi »pokazali ljudstvu nasprotnike vlade«, slednjič pa so jih odvedli v kremeljske zapore. Niso jim nikdar povedali, zakaj so jih zaprli. Rdeča vlada je ukazala umoriti nekega visokega katoliškega cerkvenega dostojanstvenika na veliki petek. Namen tega krutega dejanja je bil, zadati katoliški cerkvi v Rusiji hud udarec, zasejati strah med katoliške vernike in povzdigniti brezbožništvo. Edinstven sodni postopek so imeli na cvetno nedeljo v nekem moskovskem gledališču. Ljudsko sodišče je tam obsodilo na smrt nadškofa in njegovega pomočnika. Mons. Čeplak se ni zagovarjal, pač pa je samo podelil blagoslov sodnikom, ki so ga obsodili na smrt, stražam, ki so pazile nanj, in ljudski množici, ki je prišla k razpravi.

Naslednje štiri dni je prišlo od raznih strani več prošenj, da bi obsojenca pomilostili, a komunisti so se držali ukaza, ki so ga bili dobili z višjega mesta, da je na vsak način treba žrtve. Mons. Budkiewicza so prepeljali na veliki petek v neko jetniško celico, kjer je bilo zaprtih devet razbojnikov, ki naj bi bili tudi umorjeni.

Na kratki poti od celice do celice je prelat, ki so ga jetniški čuvaji surovo suvali, padel na tla in si pri tem zlomil nogo. Pustili so ga ležati na tleh in nihče mu ni smel pomagati. Na veliki petek so mu odrekli še zadnje tolažilo sv. vere. Ker pa ni mogel iti sam na morišče, so ga vlekli tja za ušesa. Pri tem je eden njegovih rabljev nadškofu odtrgal uho. S strelom v glavo so slednjič le naredili konec njegovemu trpljenju. Truplo mons. Budkiewicza so sežgali obenem s trupli devetih razbojnikov, ki so jih bili isti dan umorili.

Kako se izvede skrajšanje bojne črte

Okrajšanja bojne črte, kakor jih je nemško vojno poveljstvo izvedlo letošnjo zimo na vzhodnem bojišču, dokazujejo znova, da sta tudi prostor in orožje činilca, ki imata kot vse druge vrste orožja svoje napadalne in obrambne lastnosti. Frontni loki in frontne zajede imajo, kakor je to povedal v svojem nedavnem predavanju o smislu, ciljih in taktiki okrajšave bojne črte major Dr. Schäfer, glavni urednik »Kölnische Zeitung«, svoj izvor v napadu, ki se predčasno konča, ali pa v obrambi, ki se nasprotnika ne da več potiskati nazaj. Takšne prednje vzbočene postojanke je treba držati, ker predstavljajo vojaško in gospodarsko važno ozemlje, ki se lahko smatra tudi kot izhodišče za bodoče ofenzive. Mnogokrat narekuje taktiko držanja tudi nujnost, da si vojska zagotovi preskrbovalne poti. Sčasoma pa se tudi te stvari lahko temeljito spremene in dajejo potem vojaškemu vodstvu povod za nove ukrepe.

Kadar se poveljstvo odloči za prostovoljno in načrtno okrajšanje bojne črte, potem je treba na tistem ozemlju uničiti vse vojaško važne reči, kakor so železnice, mostovi, industrijske naprave in preskrbovalna središča, zavetišča in podobno. Med načrtnim skrajšanjem bojne črte in gibčno premično obrambo je bistvena razlika. Pri premični obrambi diktira napadalec za določen čas popolnoma ali vsaj deloma pogoje, po katerih se obramba ravna, dočim postavlja pri načrtnem skrajšanju bojne črte potrebne termine tista stran, ki je sprožila operacije za potrebno okrajšavo tako dolgo, dokler ne doseže vnaprej določene nove črte. Naslednja naloga, ki je zvezana z okrajševanjem bojne črte, je odvažanje prebivalstva, ki se je, zlasti pa pri nastopih na Kavkazu, postavilo pod zaščito nemške vojske. Za te ljudi je treba v zaledju urediti posebna preskrbovališča. Posebno važno pa je za uspešno izvedbo okrajšave bojne črte delovanje glavnih stanov, ki sestavljajo natančne načrte za izpraznitev in taktične premike. Treba je izbrati nove obrambne točke, temeljito pregledati ozemlje in postojanke do neke mere tudi izpopolniti. Vsa taborišča je treba uničiti, razen zalog streliva, hrane, goriva, materiala in orodja, ki ga čete, ki so se odtrgale od sovražnika, rabijo ves čas, dokler izvajajo svoje načrtne premike. Sovražniku ne smejo pustiti nobenega voznega materiala, kakor so železniške lokomotive in vozovi. Služba v zaledju, ki skrbi za bojujoče se čete, pa se polagoma rahlja in se postopoma umika na nove postojanke.

Kakor se je izkazalo pri zimskih okrajšavah bojne črte, zlasti pri Demjansku, Vjazmi ter Rževa, so pomenili ti nastopi za nasprotnika pravo presenečenje in so bili v tem slogu tudi izvedeni. Vsekakor je nasprotnik po živahnem prometu ob priliki načrtnega izpraznjevanja opazil to premikanje in je s svoje strani začel z motilnimi nastopi. V boj je poslal smučarske bataljone in strelske ter oklepniške brigade. Za ogledniške nastope, ki naj bi dobili potrebne podatke o cilju tega vojnega nastopa, so sovjeti najraje odbirali kazenske oddelke, ki so doživljali strahotne izgube. Prodiranje nasprotnika v ozemlje, ki so ga nemške čete opustile, je bilo silno otežkočeno zaradi uničenja vseh prometnih cest in železnic, posebno pa še zavoljo razsežnih minskih polj, ki so bila posejana na umiku. Le poredko in počasi se je nasprotniu posrečilo, da se je prerinil naprej, dovažanje ojačenj pa je večinoma izostalo. Nemške enote so prednje dele postojank, ki so bile odbrane, držali tako dolgo, dokler se glavne sile niso trdno ustalile na svojih novih postojankah. Tudi pri teh nastopih so nemški vojaki pokazali vse svoje odlike. Noben vojak ne zapusti rad ozemlja, za katero se je boril in na katero ga vežejo spomini na boje in žrtve, grobovi padlih tovarišev in drugi spomini. Toda tam, kjer gre za končni uspeh operacij, se je tudi nemški vojak uklonil višjemu zakonu in se je vzlic temu umikal z zavestjo zmagovalca. (Graška »Tagespost«.)

Sodobni bombnik potrebuje 6 km električne žice

Berlin (CE). Istočasno s celotno izpopolnitvijo letalstva so se v zadnjih letih zelo zboljšali tudi vsi mogoči letalski aparati, predvsem električni. Da si ustvarimo vsaj približno sliko, kolikšen napredek je bil dosežen v tej smeri, oziroma kaj vse mora imeti sodobno letalo, če hoče biti kos težkim nalogam, zadostujejo naslednji podatki: Električna centrala (pri tem je treba upoštevati tudi radiotelegrafsko postajo) Junkersovega dvomotornega letala vrste »Ju 88«, ali pa bombnika za vodoravne in strmoglave polete ima 700 različnih aparatov in tehta nad 500 kg. Električna žica, ki je potrebna za pravilno delovanje vseh teh instrumentov, je v celoti dolga okrog šest kilometrov!

V znamenju OF...

Rdečim »osvoboditeljem« in »novim kristjanom« so celo slepi na poti. Morda zaradi tega, ker so danes tudi slepi spregledali igro raznih Kidričev, Kocbekov, Mikužev ter njihovih pajdašev vseh barv in vseh uniform. Zaradi tega je moral pasti na pol slepi Ivo Vidic s Korinja v Suhi Krajini. Ali niso njegovo slepo oko in njegove uničene roke strahotna obtožba proti »osvoboditeljem« slovenskega ljudstva ter proti njihovim tihim in glasnim zagovornikom v Ljubljani?

Iz Rima poročajo, da [illegible] glasbenih slovesnosti pod naslovom »Florentinski maj« zaradi vojnih časov ne bo.

Japonske pomorske oblasti so zdaj popravile luko Shonan, kamor že lahko prihajajo tudi 10.000 tonske ladje. Uredili so tudi petrolejska skladišča.

Angleška letala so pred Stetinom s strojnicami obstreljevala švedsko ladjo »Mjolnor« in jo poškodovala. Žrtev ni bilo.

Švica bo s prvim majem racionirala čevlje vseh vrst in tudi čevlje iz gumija.

Širite najboljši slovenski popoldnevnik »Slov. dom«

Razprava o sprejemu Anglije in njenih dežela v okrilje Združenih držav

Buenos Aires, 27. aprila. s. Ameriški časnikar, urednik lista »Cagem Tribune« polkovnik Robert Mc. Cormlick, razlaga v uvodniku svoje misli o poslanstvu narodov britanskega imperija v Združenih ameriških državah. Najprej pravi, da bi bila republika, ki bi jo sestavljali angleško govoreči narodi ob obeh obalah Atlantika in ob Tihem morju, zadosti močna, da bi lahko imela dovolj zaveznikov, nato pa nadaljuje:

»Če hočejo britanska državna skupnost in narodi zahodne Evrope tesno sodelovati z nami v zunanji politiki, obrambi, trgovini in na vseh drugih področjih in če bi se tudi od naše strani želeli enako zvezati z njimi, bi vse tisto, kar bi bilo treba storiti za dosego tega cilja, bilo s tem, da sprejmejo naše ustavne zakone in zaprosijo, da jih vzamemo za sestavino Združenih držav. Vse je v tem, da jih sprejmemo, kakor smo bili nekoč sprejeli Texas. Težko je ugotoviti, zakaj so oni, ki izpovedujejo, da je njihov načrt, združiti svobodne narode, stalno zanemarjali najrazličnejše določbe, ki jih vsebuje člen 4. ustave Združenih ameriških držav.«

Mc. Cormick poudarja, da bi nove države v okvir Združenih ameriških držav lahko bile sprejete po sklepu ameriškega kongresa in da omenjeni člen 4. ameriške ustave nalaga osrednji vladi dolžnost, braniti države, ki bi se nanovo priključile pred vdorom, nato pa nadaljuje: »Velika Britanija bi lahko vstopila v Zvezo kot sestav štirih držav, in sicer: Anglije, Škotske, Wallesa in Irske. Nadaljnjo državo bi lahko predstavljala Kanada, prav tako Avstralija, Nova Zelandija in okoliški otoki. Sporazum glede slednje bi bilo zelo lahko doseči, zakaj Avstralija se zdaj zaveda svoje zapostavljenosti in si naravnost želi takšnega sporazuma.

Južna Afrika pa je mnogo težje vprašanje. Postave tega dominiona so v nasprotju s čl. 13., 14. in 15. dostavkom ameriške ustave. Prav malo verjetno je, da ta dominion ne bi bil pripravljen sprejeti našega stališča glede človeške svobode.

Zlasti angleški narod bi imel velike koristi od tega, če bi ga sprejeli v okrilje Združenih držav. Delovna sila, industrija in ameriško bogastvo bi bilo v trenutku in samo po sebi na razpolago britanskemu ozemlju, če bi mu grozil vdor. Vključitev v naše tarifne meje bi blagodejno vplivala na britansko industrijo. S tem da bi Velika Britanija postala člen naše Zveze, bi se Angleži morali enkrat za vselej rešiti more svojega plemstva in aristokratskega reda.«

Polkovnik Mc. Cormick pripominja, da bi Anglija morala odstaviti kralja, če bi hotela, da bi jo sprejeli v okrilje Združenih držav, svoja izvajanja pa končuje takole: »Četudi je, kakor se reče, njegova ustavna moč samo navidezna, oziroma se v nobenem primeru ne izvaja, vendar ne bi bilo nobenih težav, da bi se sedanja kraljevina spremenila v republiko.«

Drobne za robom

Na macedonskem ozemlju, ki je bilo pred dvema letoma priključeno Bolgariji, so na nekem kraju, kakor poroča dopisnik »CE« iz Sofije, odkrili v zemlji zaloge kromove rude. Strokovnjaki pravijo, da je iz te rude mogoče dobiti od 28—34% čistega kroma. Računajo, da bi se iz novega rudnika dalo nakopati na leto 100.000 ton kroma. Na macedonskem svetu, ki je prej pripadal Jugoslaviji, pa so poleg tega odkrili tudi ležišča cinka, svinca, bakra in mangana.

Otok, kjer ne poznajo zobobola. Človek skoraj ne more misliti, da bi bil na svetu kakšen večji kraj, kjer ljudje ne bi poznali občutka, kako je, če zobje bolijo. Pa je vendar na svetu tudi takšen kraj, in sicer je to otok Tristan da Cunha v južnem Atlantiku. Neko poročilo pravi, da je zdaj čisto zanesljivo ugotovljeno, da nobenega človeka, kolikor jih na tem samotnem otoku živi, še nikdar niso boleli zobje. Pravijo, da je to zaradi posebne hrane, ki jo ti otočani uživajo. Jedo namreč samo krompir, ribe in jajca, pijejo pa samo mleko.

O dolžini raznih kač so raziskovalci brazilskih pragozdov svoj čas povedali marsikaj, a zadnja ameriška odprava, ki se je pred nedavnim podala v te pragozdove, je ugotovila, da so prejšnji raziskovalci precej pretiravali. Pravili so namreč, da so v Braziliji videli na primer boe, ki da so bile 16 m dolge. Člani zadnje znanstvene odprave pa so povedali, da tako dolgih kač niso nikjer videli in da so bile najdaljše boe, ki so se z njimi na svoji nevarni poti srečali, dolge »komaj« deset metrov.

Arheološka izkopavanja v Srednji Grčiji (zlasti pri nekdanji Larisi) se kljub sedanjim vojnim časom nadaljujejo — poročajo iz Berlina. Tam da se mudi nekaj nemških arheologov, ki nemoteno opravljajo svoj posel dalje. Dela potekajo v srednji Grčiji na 280.000 kvadratnih metrov velikem področju. Izkopavanja na kraju, kjer je stalo v starodavnih časih grško mesto Olimpija, pa se bodo nadaljevala šele po končani vojni.

Dražba pomembnih starih rokopisov. V pariškem hotelu Drouot so imeli pred kratkim veliko javno dražbo, na kateri so prodajali pomembnejše stare rokopise. Najdragocenejše od vseh je pismo, ki ga je pisal 27. oktobra lastnoročno Napoleon I. Kupci so baje na tej dražbi hudo tekmovali, kdo bo to pismo dobil. Slednjič je bilo prodano za 87.000 frankov.

Nogavico, ki se ne umaže, je izumil nek švedski slaščičar, pravi neko poročilo CE iz Stockholma. Iznašel je namreč neko tekočino, v katero je treba svilene nogavice pomočiti, pa se nikdar ne bodo umazale, pač pa bodo ostale vedno nove.

EIAR - Radio Ljubljana

Sreda, 28. aprila: 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Orkestralno glasbo vodi dirigent Petralia — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Moderne pesmi vodi dirigent Zeme — 14.45 Operetna glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.15 Na harmoniko igra Avgust Stanko — 17.35 Koncert tenorista Tiborja Egressyja — 19 »Govorimo italijansko«, poučuje prof. dr. Stanko Leben — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.20 Devet Beethovnovih simfonij: Simfonija št. 9, vodi dirigent Molinari — 21.30 Predavanje v slovenščini — 21.40 Orkester »Armonia« vodi dirigent Segurini — 22.15 Koncert Adamičevega orkestra — 22.45 Poročila v italijanščini.

Četrtek, 29. aprila. 7.30 Pesmi in napevi — 8 Napoved časa, poročila v italijanščini — 12.20 Plošče — 12.30 Poročila v slovenščini — 12.45 Komorna glasba — 13 Napoved časa, poročila v italijanščini — 13.10 Poročilo Vrhovnega poveljstva oboroženih sil v slovenščini — 13.25 Prenos iz Nemčije — 14 Poročila v italijanščini — 14.10 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec: Pisana glasba — 15 Poročila v slovenščini — 17 Napoved časa, poročila v italijanščini — 17.10 Simfonična glasba na ploščah 17.45 Pesmi in napevi — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Politični komentar v slovenščini — 20 Napoved časa, poročila v italijanščini — 20.20 Komorna glasba — 20.40 Koncert Radijskega orkestra vodi dirigent D. M. Šijanec, sodeluje sopranistka Ksenija Vidali: operna glasba — 21.15 Predavanje v slovenščini — 21.30 Koncert Ljubljanskega komornega tria (M. Lipovšek, klavir, A. Dermelj, violina, C. Šedlbauer, čelo) — 22.15 Orkester vodi dirigent Petralia — 22.45 Poročila v italijanščini.

CONRAD RICHTER:

PLANJAVA

8

Ko sva se vrnila v obednico, sem opazil, da je drhtela. Gledal sem jo začudeno, dokler se ni kot tigrinja obrnila k meni.

»Čemu me tako gledaš, Hal? Ali sem se morda postarala? Imam gube pod očmi? Kaj vidiš?«

Lagal sem ji, da nisem bil ničesar opazil. Povedal sem ji po pravici, da izgleda komaj starejša kot tistega dne, ko sem jo bil pričakoval na saltforkskem kolodvoru. In v trenutku se je spremenila nazaj v najčudovitejše bitje, ki sem ga poznal. Ponoči se mi je zdelo, da sem čul nekoga moliti okoli velike pročelne spalnice. Ko sem se zjutraj zbudil ob vse rdeče se porajajočem soncu nad ravnino, se je ona, ki ni bila spala, še vedno sprehajala.

Razen za nekaj trenutkov pri zajtrku in obedu je nisem videl ves dan. Nameraval sem pojezditi malo naokrog, kot je bila moja navada, toda nekaj v njenih očeh me je zadržalo. Ves popoldan sem jo slišal kretati se skrivnostno po njeni sobi. Okoli šestih, ko sem ležal vznak na zofi ter strmel v strop iz pinijevega lesa, sem zaslišal šumenje ženske obleke skozi vežo. In preden sem obrnil glavo, je stala pred menoj.

»Sedaj si skoraj cel mož, Hal,« mi je dejala. »Bil si v St. Louisu in Kansas-Cityju ter poznaš svet. Zato mislim, da me boš razumel, če ti povem, da pojdem proč od tod.«

Pogledal sem gori, od koder so prihajale te besede; luč v njenih očeh je postajala skoraj slepeča. Nadaljevala je malo zasoplo: »Da bežim proč, boš morda rekel in tudi ljudje bodo tako govorili. Bežim proč. Zapuščam tvojega strica za vedno. Jutri zjutraj pojdem od tod in ne bo me več nazaj!«

Kakor omamljen sem se dvignil in vsedel. Slišal sem praviti, da zapuščajo priložnostne ženske svoje može; toda neverjetno se mi je zdelo, da bi Lutie Brewtonova zapustila mojega strica in svoj položaj v tej razkošni hiši. — Morala mi je brati moje misli iz oči.

»Oh, Hal, saj ne mislim zbežati za njegovim hrbtom,« mi je rekla. »Povedala sem mu že pred skoraj enim mesecem, prav tedaj, ko so prišli prvi izseljeniški vozovi v Salt Fork. Povedala sem mu, da tega ne bi mogla več prenašati še eno leto. Nočem, da bi jih zopet izgnali ali morda celo ubili, kot je bil ubit lansko leto tisti ubogi hester iz Louisiane. Bil je izmeček družbe, a imel je šest ali sedem otrok!«

»Toda Jimmy, Brock in Sarah Beth?« sem zajecljal.

Njen obraz je postal neizprosen.

»Govorila sem o tem z njim: tisočkrat, mislim! Saj poznaš svojega strica. Mislil je, da bi me mogel pridržati s tem, da bo obdržal otroke. Toda nič me ne more zaustaviti! Moj odvetnik pravi, da jih nimam pravice zahtevati. Toda borila se bom zanje, ko bom daleč proč od tod. Hal, nobeno sodišče, celo Meksikanci ne morejo ločiti otrok od njihove matere!«

Nekaj v njenem govorenju me je vznemirjalo.

»Ali greste proč — s kom?« sem slišal samega sebe hladno vprašati.

Nepričakovano topla barva se je prikradla v njena ovenela lica, jih osvežila kot rožne liste in kar naenkrat je bila kot v rodovitno, vlažno zemljo presajena cvetlica s tisto neznano močjo, tekočo skozi njo, ki ji pravimo življenje.

»Če ne bi tega prej nikdar vedela, bi vedela sedaj, da si iste krvi kot stric, Hal! Zadajaš mi ista vprašanja. Toda ne bom ti povedala drugače kot njemu. Pravkar prihaja. Ne odidi, Hal!« me je hitro zaprosila, ko sem se dvignil in vzravnal. Njeni vitki prsti so se oprijeli moje roke. »Ti boš prelomil led med nama. In ne glej tako prestrašeno name, ti ubogi deček!« Nekaj neizrekljivo svetlega je prišlo v njen obraz. »Nisem še umrla in niso me še strpali v krsto. Tja bom šla, Hal, kjer je življenje. Hočem iti na plese, v gledališča, na senčne ceste, obiskovati hočem trgovine; iti hočem tja, kjer se ljudje vozijo vedno po senčnih parkih!«

Zaslišal sem peketanje konjskih kopit. Ko sem se ozrl, sem videl strica jezditi proti hiši. Sedel je kot vedno vzravnano v sedlu, s spuščeno desnico, kakor je bila to njegova navada še iz vojaških let. Začul se je odmev njegovih škornjev in žvenketanje ostrog skozi vežo. In stopil je v sobo. Toda nasprotno temu, kar sem v strahu pričakoval, je bil popolnoma miren, bolj kot sem ga kdaj koli videl.

Lutie Brewtonova je kot po navadi dvignila svoj obraz v poljub ter mu jela na široko pripovedovati moje dogodivščine v collegeu, ki sem jih bil prej njej povedal. Medtem mi je stric stisnil roko ter me vprašal, če sem obiskal Nicholasa Mastersa, kot mi je bil naročil v pismu. Bila je čudna odsotnost časa in naglice, kot bi se ne bilo nič zgodilo ali se pričakovalo pripetiti se. Le ko sem skrivoma pogledal, če mi je bila Lutie povedala resnico, sem čutil v zraku rahlo napetost, ki, kakor pravijo, kot nevidni tokovi, naježi volčjo dlako pred avgustovim grmenjem.

»Večerja je na mizi, gospa,« je stoično zaklical Jeff Calder, ki je že dolgo tega nasledil Kitajca v hišni kuhinji.

Ne vem, kaj bi bil dal ta večer, da bi se mogel izogniti obednici. Moj stric je resno jedel, medtem ko je Lutie Brewtonova skušala s skoraj obupno veselostjo obdržati pogovor v teku. Vsak trenutek sem videl, kako je zadrževala svoje oči od oken.

Ta večer so bili otroci zgodaj večerjali, kot je bila to njihova navada. Črna Hetty je stala poleg, ko so sedaj jezdili na hrbtu starega Cherryja, ki je bil komaj malo večji kot kak pony. Jimmy je sedel spredaj; Sarah Beth, ki je bila takrat stara kakih šest ali sedem let, za njim; Brock pa zadaj; vsak je držal za svoj del vajeti. Kos vreče, služeč za slepljenje, je bil privezan preko plemenitih kobilinih oči. Negibno je stala, dokler ni Jimmy zakričal ter ji potegnil vrečo raz oči. Tedaj je prišla k življenju: ritala je tako dolgo, dokler ni položila od veselja kričečih otrok drugega za drugim v travo!

Za Ljudsko tiskarno v Ljubljani: Jože Kramarič. — Izdajatelj: inž. Sodja. — Urednik: Mirko Javornik. — Rokopisov ne vračamo. — »Slovenski dom« izhaja ob delavnikih ob 12. — Mesečna naročnina 11 lir, za inozemstvo 20 lir. — Uredništvo: Kopitarjeva ulica 6, III. nadstropje. — Uprava: Kopitarjeva ulica 6, Ljubljana. — Telefon štev. 40-01 do 40-05. — Podružnica: Novo mesto